

Et kvarter med CFD, episode 9:

Døve ukrainske flygtninge

Bettina: Velkommen til Et kvarter med CFD. Vi har i dag besøg af døvekonsulent Marie Palle. Hun sidder på vores kontor ude i Valby, og hun er med til at løse opgaven omkring ukrainske flygtninge, og det vil hun fortælle mere om i dag.

Bettina: Når flygtninge kommer til Danmark, vil der som oftest også være døve borgere i blandt. Det oplevede vi, da krigen i Syrien brød ud. Og det har vi senest oplevet ved den russiske invasion af Ukraine i februar 2022. CFD's døvekonsulenter spiller en særlig rolle i den sammenhæng. Det ser vi nærmere på i denne podcast. Døvekonsulentordningen har i dag kontakt til 40 ukrainske flygtninge. Det tal har været højere, men konsulenterne oplever løbende, at nogle rejser tilbage til Ukraine, og nye kommer til. Nogle har opholdt sig i Danmark i længere tid uden at kende til muligheden for den særlige rådgivning fra døvekonsulenterne.

Bettina: Velkommen til dig, Marie.

Marie: Tak.

Bettina: Hvordan er det, I har grebet opgaven an med at tage imod ukrainske flygtninge?

Marie: Vi har haft erfaring med de syriske flygtninge dengang, som gjorde, at vi tænkte her i anden omgang, hvor der kom nogle, så kunne vi hurtigt få de døve døvekonsulenter på banen for at tage opgaven. Primært i forbindelse med kommunikationen. Så vi kunne gøre det hele meget hurtigt. Jeg er jo døv døvekonsulent her i København, som dækker Sjællandsområdet, og jeg tog så alle dem, der kom på Sjælland. Og så er der en anden døv døvekonsulent, Anne Mette, som tog ansvaret for Jylland og Fyn. Så på den måde kunne vi nemt og hurtigt fordele det mellem os. Vi gjorde også sådan, at vi er to på hver sag, begge døve medarbejdere på samme sag, så den ene kunne have fokus på kommunikationen og den anden mere have den der døvekonsulenthat på. Og det har fungeret rigtig godt. Vi har haft et stort samarbejde med DDL. Det fik vi også etableret meget hurtigt. De har deres besøgsvenner, og de har blandt andet også indsamlet gavekort til de ukrainske flygtninge. Så derfor har vi haft et stort og tæt samarbejde med dem, hvor vi har haft møder næsten hver anden uge.

Bettina: Og hvordan har jeres samarbejde med kommunerne været?

Marie: Rigtig godt. Mange kommuner har aldrig mødt døve ukrainere før. Det der med, at det var på et andet sprog, og hvordan skulle de nu kommunikere, og hvilke tilbud var der egentlig? Så de har været meget usikre på, hvad de skulle gøre, så derfor har de været rigtig glade for, at vi hurtigt kunne komme på banen med anbefalinger omkring døvetolkning, og forklare forskellen på en døvetolk og en almindelig tegnsprogstolk. Give oplysninger om forskellige undervisningstilbud og så videre.

Bettina: Og når du siger undervisning, så er det selvfølgelig undervisning i dansk tegnsprog?

Marie: Ja.

Bettina: Der er ofte to døvekonsulenter til stede, når de mødes med ukrainske flygtninge. En med fokus på sproget og en med fokus på det socialfaglige. Ved møder med kommuner og andre eksterne samarbejdspartnere bruges en såkaldt døvetolk, dvs. en tolk, der selv er døv. I tolkningen arbejder døvetolken sammen med en "feeder". Det er en hørende tegnsprogstolk, som fodrer døvetolken med tegn. Døvetolken tilpasser derefter kommunikationen til borgerens tegnsprogsniveau.

Bettina: Kan du fortælle lidt mere om, hvilke situationer, det er, døvekonsulenterne træder til?

Marie: Primært i starten af forløbet, altså på opholdscentrene. Når de kom, så skulle de jo søge om opholdstilladelse og have alle mulige oplysninger omkring, hvad er næste skridt i processen osv. Så der har vi kæmpet for, at der kom en døvetolk på banen og derefter, når de så er blevet fordelt, kommet ud i de forskellige kommuner, så har vi også været på banen. Altså i forbindelse med at skaffe undervisning, i forbindelse med hvor der er døvenetværk og døvemiljøer og få fundet frem til dem, så der har vi været meget engagerede på de områder.

Bettina: Hvilke rettigheder og muligheder har en døv ukrainier? Hvad har de været vant til?

Marie: Ukraine er jo et stort land, men vi var så heldige, at DDL arrangerede et oplæg fra det ukrainske forbunds formand, som selv er døv, hvor der blev forklaret om, hvad vi skulle være specielt opmærksomme på. For eksempel, at de ikke er vant til at bruge tolk. De er vant til selv at kommunikere gennem deres mobil, skrive frem og tilbage med folk. Og da de så kom her til Danmark, så brugte Google Translate, og det er ikke altid, det bliver oversat helt rigtigt, jo. Men de er slet ikke vant til at bruge tolke, så det var meget nyt for dem også, hvor de ligesom også har skulle øve sig i det. Men også at de har været vant til fra Ukraine, at alt sker sådan her og nu, hvor her i Danmark er der jo sagsbehandlingstider - fire til otte ugers sagsbehandlingstid - så det er en mere langsommelig proces end i Ukraine, hvor det bare sådan er foregået her og nu. Så det har været frustrerende for dem. Men også det med det digitale. Der har været udfordringer, for her i Danmark er vi langt foran med Nem-ID, MitID, e-boks og alle mulige ting, som de slet ikke er vant til i Ukraine. Så det har de også skulle lære at bruge her. Så det har ikke bare været at komme hertil, selv om det jo ikke er så langt væk. Der har været mange ting at lære.

Bettina: Kan du fortælle lidt mere om, hvad det er for et sprogligt udgangspunkt, de ukrainske flygtninge har? Er det sådan, at de allesammen er på samme niveau, eller varierer det meget?

Marie: Efterhånden har vi fundet ud af, at det har været meget afhængigt af to ting. For det første alder, og for det andet deres sprogforståelse. Vi har oplevet mange fra den ældre del af gruppen, de har haft svært ved at kommunikere med os, fordi de har været ret fastlåste i deres ukrainske tegnsprog. Hvorimod den yngre gruppe, de har haft lidt nemmere ved den proces og har talt lidt internationalt tegnsprog og lidt danske tegn ind imellem blandet sammen. Og det interessante er, at i den gruppe, jeg har haft med at gøre, der har kun været én, der kunne internationalt tegnsprog, og resten har ikke kunnet noget internationalt. Det har også noget at gøre med, hvilken by man kommer fra, om det har været en storby eller en lille landsby, om man har været vant til at rejse i udlandet, til sportsarrangementer, til døve-OL og så videre, og derigennem har lært noget internationalt. Og det er der mange af dem, der aldrig har gjort. De er bare blevet i Ukraine og har omgædes ukrainere. Så derfor har det været lidt svært i starten, hvor de også skulle prøve

ligesom at vende det sproglige om til, at nu er vi i et andet land og skulle lave tegn på en anden måde og finde ud af, hvordan de skulle gøre det. Jeg har for eksempel haft kontakt til familier, hvor der var en yngre, der fungerede som en slags tolk. De ældre, som har haft svært ved at kommunikere, har været lidt utrygge, og så har de følt sig mere trygge ved at der har været en ung med, for de unge har været lidt mere åbne i forhold til at prøve at kommunikere og snakke med os.

Bettina: Og hvor stor en del af din opmærksomhed er det så at sikre, at I forstår hinanden? Altså, der er jo den socialfaglige del af det, men det lyder som om, at kommunikationen bare også rigtig fylder meget.

Marie: Til sådanne interne samtaler eller samtaler bare hos mig, så har jeg jo ikke brugt døvetolk. I starten var vi to på sammen, hvor den ene havde fokus på kommunikationen og vise tingene visuelt. Vi har været meget konkrete med at give eksempler, for eksempel sygesikringskortet. Så har vi taget det frem og vist det frem eller vist et billede af det, så de nemmere har kunnet forholde sig til, hvad det var, vi talte om. Eller e-Boks, for eksempel, der har vi simpelthen vist ikonet på mobilen og på den måde gjort det meget visuelt. Fundet visuelle materialer, for eksempel håndalfabetet og oversigter over månederne, så man har kunnet pege på de forskellige ting. Og så efterhånden har de kunnet lære noget mere af tegnsproget. Vi har fundet et fælles sprog, hvor efterhånden, som vi har lært hinanden bedre at kende, så er kommunikationen gået nemmere.

Bettina: Ved du, om der er nogen af dem, der har fået arbejde eller er ude i beskæftigelse?

Marie: Nogle har fået arbejde, ja, og det går rigtig godt. Men en stor gruppe har desværre svært ved at få arbejde. I forvejen er det jo også svært med arbejdsmarkedssituationen nu og her, ikke, så... ja.

Bettina: Og kommer de fra et liv, hvor de har været vant til at arbejde? Dem, som du kender til?

Marie: Ja, de fleste. Det er jo også derfor, de er så frustrerede. De vil gerne arbejde. De vil gerne give noget tilbage igen, og det kan de ikke rigtig. I Ukraine er der også rigtigt meget ufaglært arbejde at få, og der er jo ikke så meget af den slags her i Danmark. Så man kan ikke bare sådan lige skaffe et job. Men det er klart, de vil rigtig gerne. De er meget motiverede for det.

Bettina: Så dengang, da de ukrainske flygtninge kom hertil sådan i en større mængde, hvor meget fyldte det da i din arbejdsdag?

Marie: Vi har brugt rigtig meget tid på det. På kommunikationen og på at lære den nye lov at kende, særloven, og samtidigt så er processen foregået meget, meget hurtigt omkring særloven. Med de syriske flygtninge var det en meget langstrakt proces, men med de ukrainske flygtninge, der er det gået meget, meget hurtigt. Vi skulle have det basale på plads. Finde ud af mentorer og få dem på banen, finde ud af hvem er sagsbehandler i kommunen. Og kommunerne har selv været usikre på tingene, så vi har været rigtig meget på fra starten.

Bettina: Særloven, som ofte omtales, når vi taler om gruppen af ukrainske flygtninge, er en suspendering af de normalt gældende asylregler. Den skal sikre, at ukrainerne ikke skal igennem det almindelige asylsystem, men at de kan få opholdstilladelse med det samme og dermed komme hurtigere ud og bo, arbejde, gå i daginstitution og skole i det danske samfund.

Bettina: Nu fortalte du tidligere, at du dækker Sjælland. Og din kollega Anne Mette, hun har Jylland og Fyn. Så når du mødes med en ukrainsk flygtning, og du siger, I er to konsulenter på, så er det ikke dig og Anne Mette, så er der faktisk en anden fra Valbykontoret, som også er involveret i det? Og det samme i Jylland og Fyn?

Marie: Ja, vi har været lidt heldige her i Valby. Vi har været tre døve medarbejdere, hvor de kun har været to i Fredericia, men vi har så hjulpet hinanden på tværs også. Det vil sige gennem Skype, for eksempel hvis en har haft ferie, eller der har været orlov, forskellige ting, jamen så har vi kunnet kommunikere gennem Skype, gennem telefonen eller på andre måder. Ukrainerne har også været meget gode til at bruge deres mobiler, og vi har talt tegnsprog gennem mobilene og på den måde kunnet kommunikere på tværs af landsdelene.

Bettina: Men i dag, hvor de fleste af dem ligesom er etableret, hvad er det så for nogle situationer, du møder dem i? Er det opfølgingsmøder, eller hvad kan sådan dukke op, som gør, at I som døvekonsulenter skal på banen?

Marie: Det er stadigvæk meget omkring undervisning og job, hvad hedder det, arbejdsmarkedet. Og det der med rettighederne til at få tolk og forskellige ting. Og mange af dem har jo desværre haft en meget lang proces i deres kommuner, hvor de først egentlig er startet på undervisning nu. Der har været brugt rigtig meget tid på at rykke og finde ud af processen. Og på samme måde altså, er det først nu, at der er faldet lidt ro på, og det er først nu, at vi også får vores hørende kolleger på banen. Så nu kan vi godt være en döv og en hørende kollega sammen om sagerne. På sigt så begynder vi at skulle have fordelt sagerne, som vi plejer at gøre, så alle får deres del af det. Men der er faldet mere ro på nu. Men der dukker stadig nogle op. Nogle som har været her i lang tid, men hvor kommunerne ikke har været klar over, at vi fandtes. Så det betyder, at der også lige er kommet tre nye på et par måneder. Så der starter vi jo forfra igen.

Bettina: Hvad skal du af sted at lave nu?

Marie: Jamen, så skal jeg hjem og lave administrativt arbejde.

Bettina: Det var alt for denne udgave af Et kvarter med CFD. Hvis du vil vide mere om døvekonsulenternes arbejde med ukrainske flygtninge, så kan du kontakte Marie på mnp@cfid.dk.

Du kan finde vores podcast på Spotify og Apple Podcast og de andre steder, hvor du normalt finder podcast. Ellers kan du holde øje med vores Facebookside og vores hjemmeside, og hvis du synes om det, som du har hørt, så må du meget gerne tippe andre, som kunne være interesseret.